

Informe de les condicions de treball i vida dels doctorands de Lleida

Doctorandes en Lluita de la UdL

Maig del 2025

Informe de les condicions de treball i vida dels doctorands de Lleida

Aquest informe ha estat elaborat per Doctorandes en Lluita de la Universitat de Lleida (UdL) en base a unes enquestes que es van fer arribar als doctorands a principis d'aquest any (2025), que va rebre 65 respostes, equivalents a la majoria del col·lectiu de predocs de la Universitat. El que segueix a continuació és un buidatge dels resultats i es mostra la percepció que tenen els doctorands i doctorandes de les seves condicions de treball i de vida, en relació amb la seva feina.

Les preguntes plantejades i els resultats mostren la composició del col·lectiu (distribució per gènere, edat, facultat o centre i tipus de contracte); la realitat laboral (sobre la duració del contracte, la valoració pròpia i de superior de la feina, les tasques desenvolupades...) i vital, com el nivell d'estalvi i de despeses bàsiques i la salut mental, atravesades ambdues per la feina a l'acadèmia i la realització d'un doctorat. L'informe revela els grans defectes i problemes que percep i pateix el col·lectiu de doctorands, com haver de fer tasques amb les que mai han treballat abans o aportar amb recursos propis material i despeses imprescindibles per a la seva feina, fins a arribar a problemes més greus com l'assetjament i menyspreu per part de directors i superiors o afectacions a la salut mental que el doctorat crea o agreuja, passant per les queixes més habituals i reivindicades com la insuficient duració del contracte o els baixos salaris.

Els resultats de l'enquesta reforcen les reivindicacions dels doctorands, amb qüestions com una major duració de contracte i augment de salaris, i evidencien un malestar que no afecta als doctorands específicament, sinó que s'estén per tota l'acadèmia, com pot ser el fantasma de l'assetjament i l'abús laboral o unes condicions de feina i unes perspectives de futur que disparen l'ansietat, l'estrès i la depressió.

Composició del col·lectiu

De les 65 persones que han respost, n'hi ha 34 que es consideren dones, 30 homes i una persona prefereix no contestar, és a dir, es tracta d'una mostra molt equilibrada en quant a gènere. La mitjana d'edat és 30,19 anys.

Pel que fa a la distribució per edats, 3 persones tenen 25 anys o menys (un 4,5%) i 7, 40 anys o més (un 10,4%), 3 persones afirmen tenir entre 35 i 39 anys (un 4,5%) i el grup principalment està entre els 26 i els 34: un 23,9% el grup de 30 a 34, amb 16 respostes; i un 50,7%, és a dir, més de la meitat, els que té entre 26 i 29 anys, amb un total de 34 respostes (Figura 1).

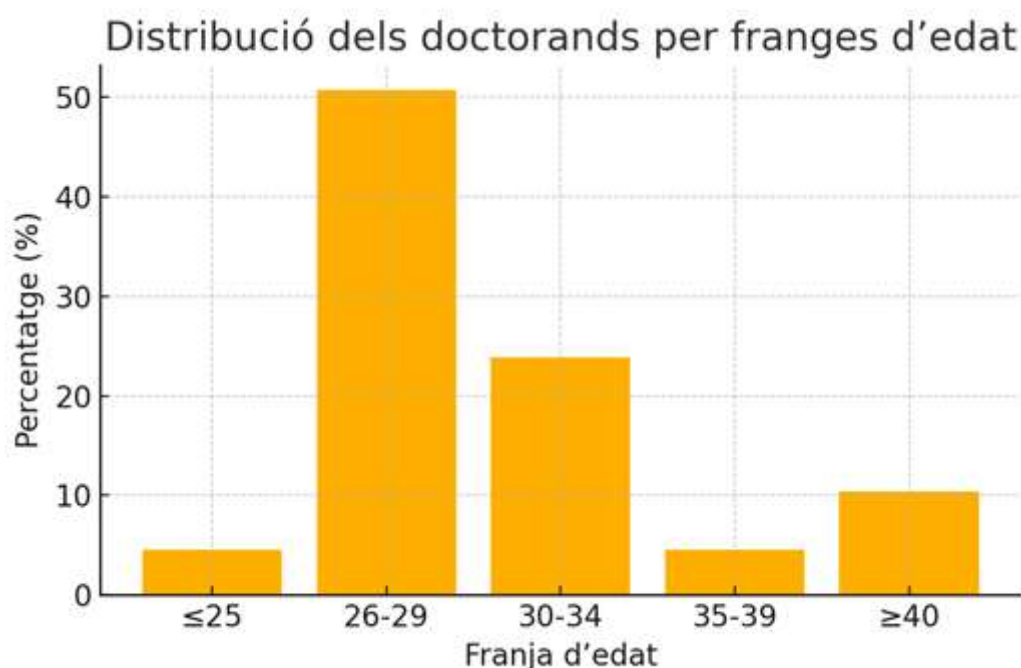

Figura 1

Distribució dels doctorands per franges d'edat

Un 33,85% de les persones enquestades són de l'ETSEA. Les altres facultats més grans en representació són Lletres amb un 13,85% i la EPS i la FEPTS, ambdues amb un 9,23%. Salut i l'IRB sumen un 13,85%. De l'IRTA hi ha un 12,31% de les respostes. Els centres o facultats amb menys representació són Dret, Economia i Turisme amb un 4,62%, Salut, que ja s'ha sumat al IRB, però representa un 3,08% del total (l'altre 10,77% restant és de l'IRB) i un altre 3,08% que són de diverses centres (Figura 2).

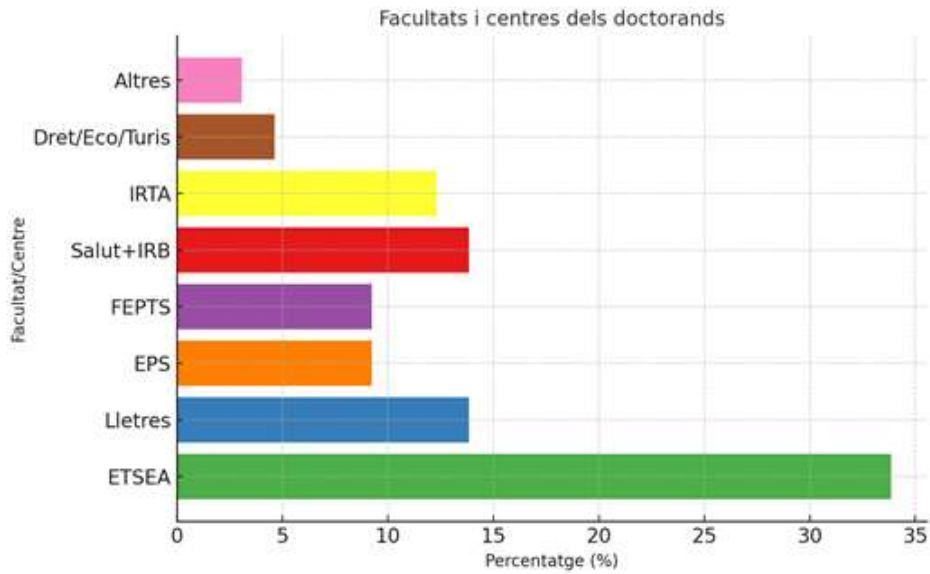

Figura 2

Facultats i centres als que pertanyen els enquestats

Gairebé un terç dels enquestats tenen un contracte de la UdL (30,77%), seguit d'un 23,08% que tenen altres tipus de contracte, principalment de grups de recerca o càtedra i contractes propis de l'IRB o l'IRTA; el 20% de FI AGAUR i el 16,92% de FPIs. Un 6,15% de les persones enquestades no tenen cap tipus de contracte i els FPU's representen un 3,08% de les enquestes (Figura 3).

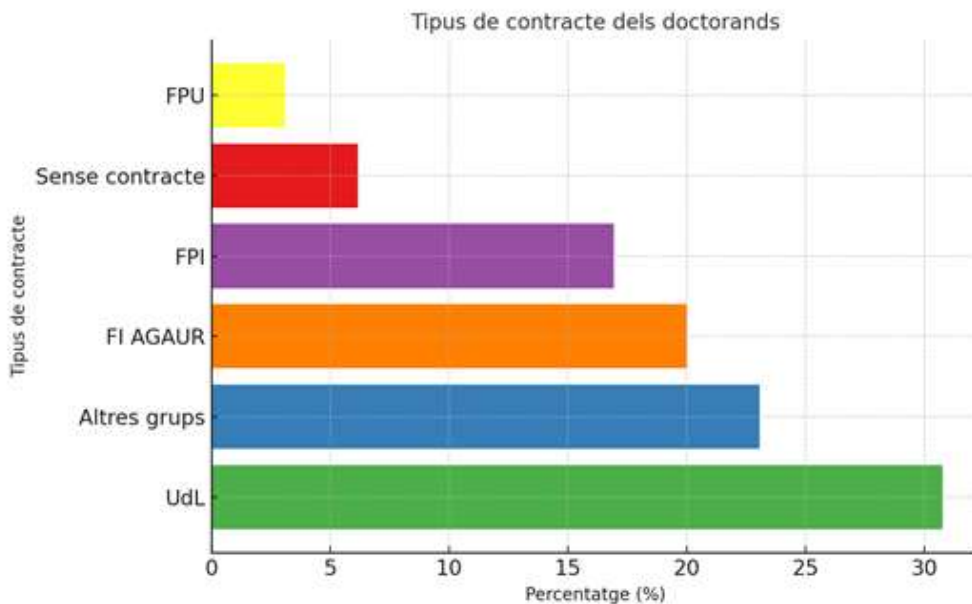

Figura 3

Tipus de contracte

Realitat laboral

Pel que fa a la duració del contracte, un dels principals problemes i reivindicacions del col·lectiu predoctoral, una indiscutible majoria troba el temps de contracte insuficient per realitzar les tasques que s'esperen d'un doctorand: un 70,77% així ho considera (Figura 4). Aquest percentatge creix en un 1% aproximadament, si es té en compte els doctorands que tenen 3 anys de contracte. “Per una investigació que requereix la generació de dades amb experimentacions de llarga durada (en una escala temporal d'un doctorat), 3 anys no son suficients per complir amb les tasques i estar fent un procés d'aprenentatge real, que sovint passa també per equivocar-se i resoldre problemes. Crec que de totes maneres es difícil acabar un doctorat en 3 anys encara que una persona tingui totes les dades disponibles i/o la seva investigació no es basi sobre experimentació (revisió de literatura, etc.)”, diu una de les respostes que més sintetitzen aquesta problemàtica. D'altres que es podrien destacar són “porque entre el trabajo de campo y análisis de datos y escritura no es suficiente el tiempo” o “we are developing new techniques, and this requires a lot of trials and experiments to get new results before starting publishing or writing a thesis”. La majoria de comentaris van en aquesta línia de denunciar la insuficiència de temps i en general les respostes que consideren que el seu contracte té un temps adequat aclareixen als comentaris que tenen 4 anys de contracte en comptes de 3.

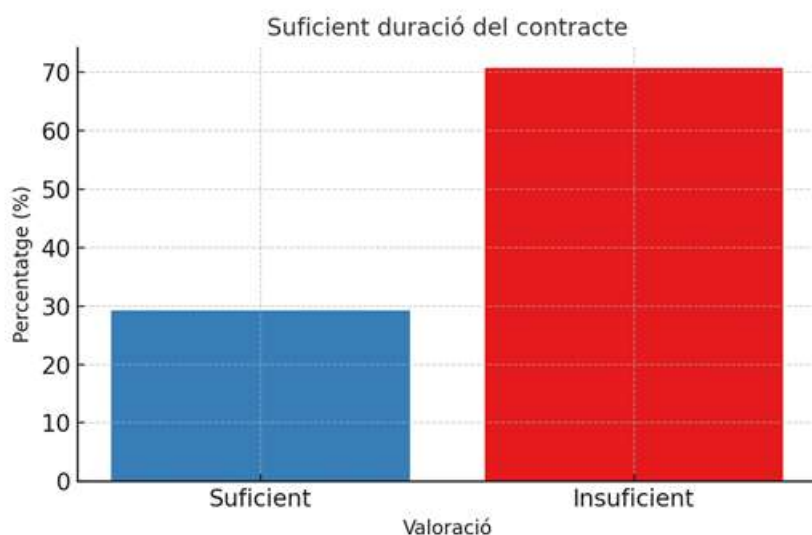

Figura 4
Suficient duració del contracte.

Un 73,85% afirma que ha hagut de fer tasques que no li pertocaven, principalment feines i classes del director o altres projectes i assajos (Figura 5). Un 70,77% assegura que ha

tingut problemes per tràmits burocràtics, tal com demanar ajudes (Figura 6). Un 18,45% dels enquestats contesten que no han sabut a qui demanar ajuda o solucionar el problema de forma ràpida o eficaç; un 18,46% declara haver-ho pogut solucionar però amb dificultats i un 23,08% afirma haver-ho pogut fer sense cap inconvenient (Figura 7). “No. Sempre és el doctorand qui ha de solucionar-ho. Se suposa que els tutors/directors estan també per agilitzar i ajudar amb els tràmits, i mai en tenen ni idea. A part que la secció de gestió de la universitat deixa bastant que desitjar”, es diu a una de les respostes. Es fica l’accent en els tràmits d’estrangeria, com aquest testimoni: “Inicio en mi último año doctoral, la presión de tiempos y sobre todo los trámites de extranjería y ver que la universidad no ayuda o ASESORA en nada al respecto”.

Figura 5

Realització de tasques no contemplades al contracte i a l’Estatut dels Doctorands (EPIPF).

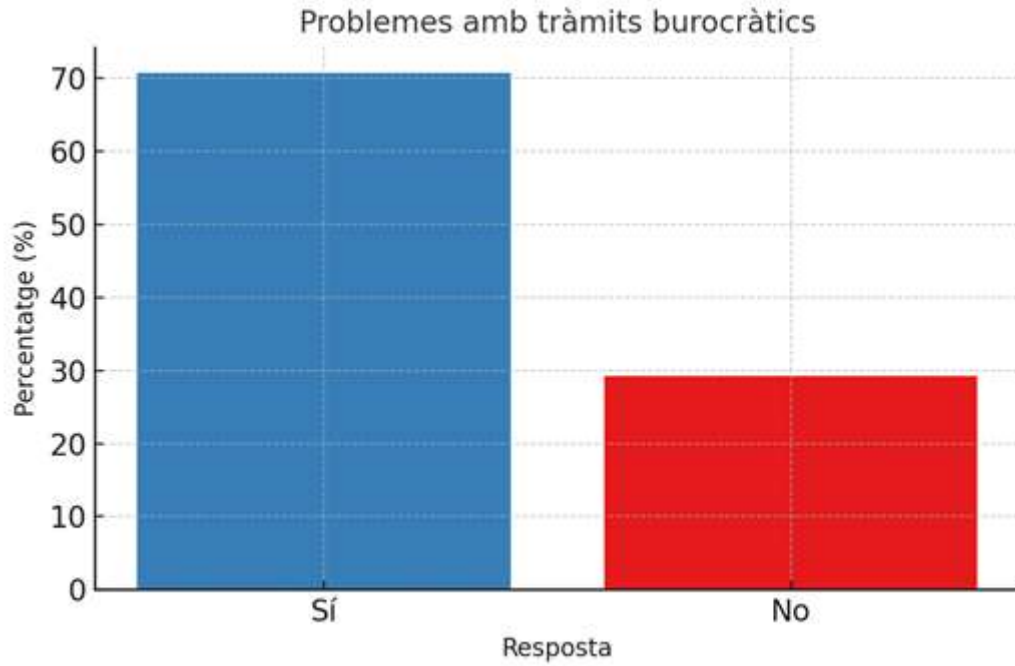

Figura 6
Problemes amb tràmits.

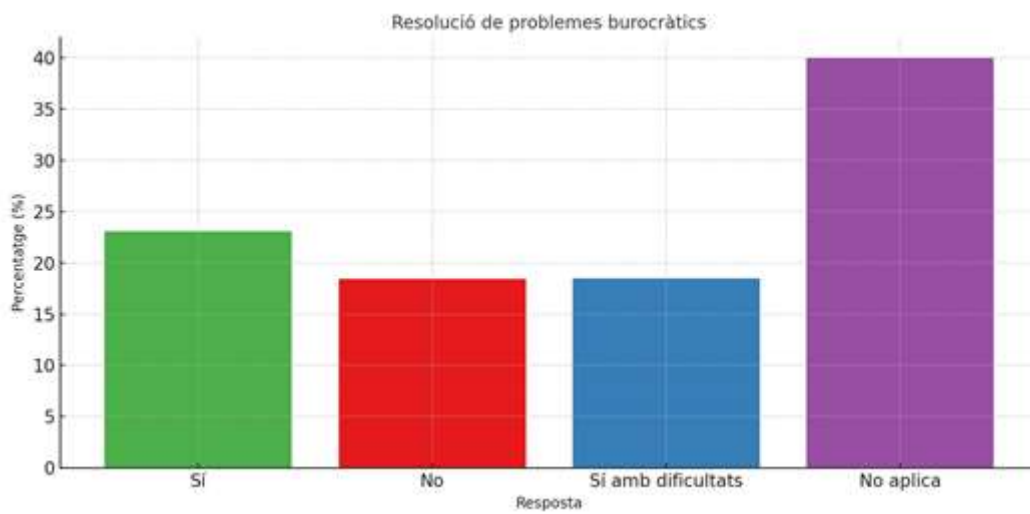

Figura 7

En cas d'haver tingut problemes, s'han sabut resoldre o s'ha tingut a qui recórrer?

Gairebé totes les respostes apunten a que es destina material i recursos propis a la feina, principalment l'ordinador, material d'oficina, disc dur i transport, però també programari, activitats formatives que el doctorand fa al seu temps lliure, material de laboratori, escriptori, telèfon o roba (Figura 8).

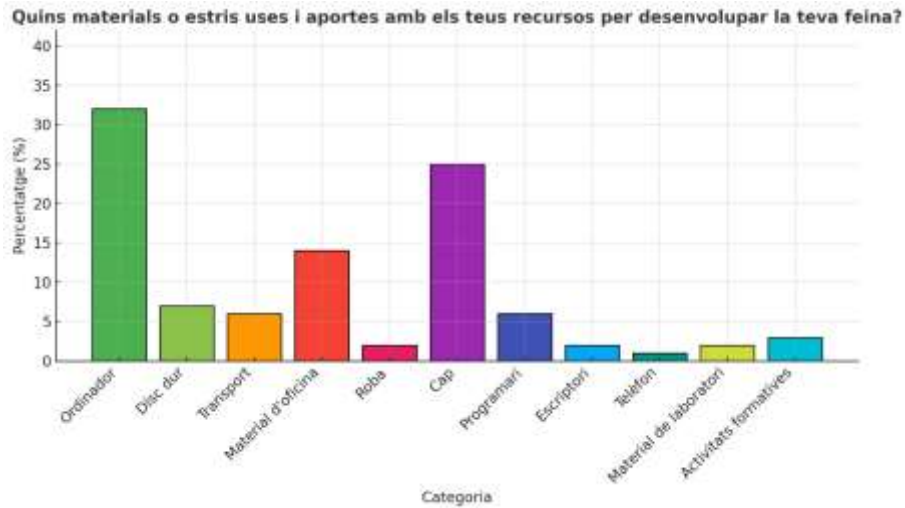

Figura 8

Estris i materials propis aportats pels doctorands per fer la seva feina.

Un 85,65% dels enquestats afirmen que han hagut d'emprar tècniques o mètodes que no coneixien prèviament o no havien usat mai. Els que han contestat que no són un 19,35% (Figura 9). És a dir, la gran majoria de doctorands, tot i estar contractats com a "Personal Investigador Predoctoral en Formació" acaba realitzant tasques per les quals no ha estat format prèviament. Tanmateix, un 66,15% dels doctorands enquestats es senten prou acompanyats en el procés, mentre que un 10,77% responen que de vegades, però amb carències i un 23,08% no se sent acompanyat (Figura 10).

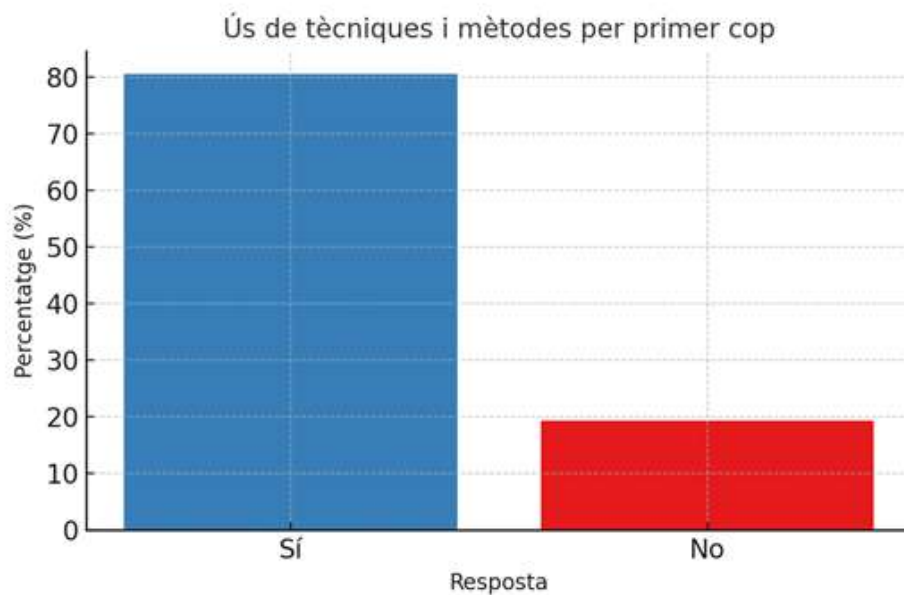

Figura 9

Tècniques i mètodes utilitzades per primer cop.

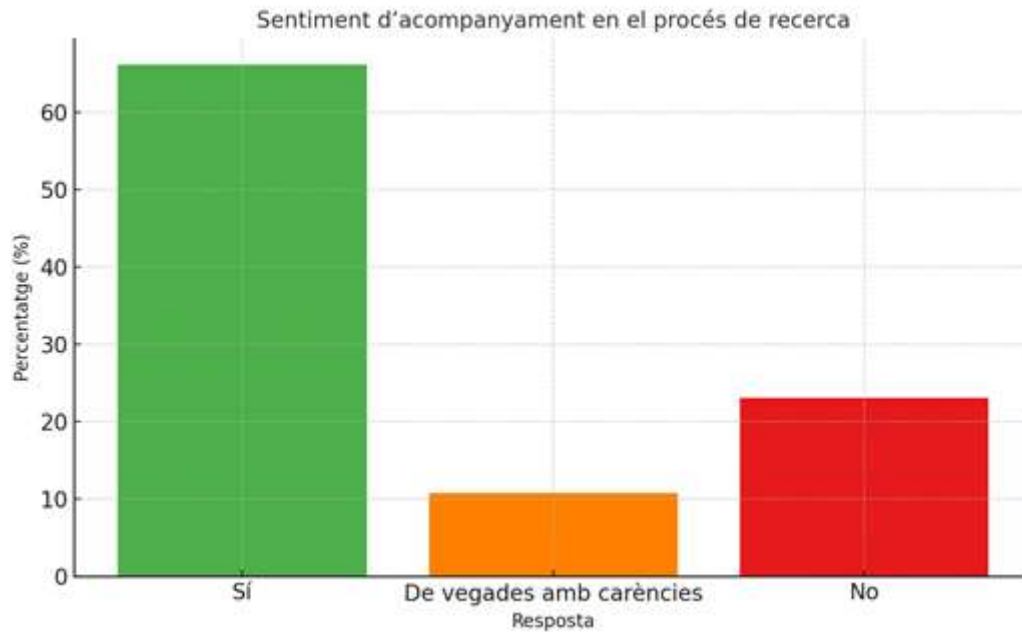

Figura 10

Sentiment d'estar acompanyat/da en el procés de la recerca.

Un 40,63% dels doctorands enquestats diuen que no veuen futur a l'acadèmia, mentre que un 39,06 sí i un 20,31% no ho saben (Figura 11). La paraula incert o incertesa es repeteixen sovint. "Es un repte degut a l'escassa oferta", diu un testimoni. "Crec que en tinc, a on? No ho sé", sentència un altre.

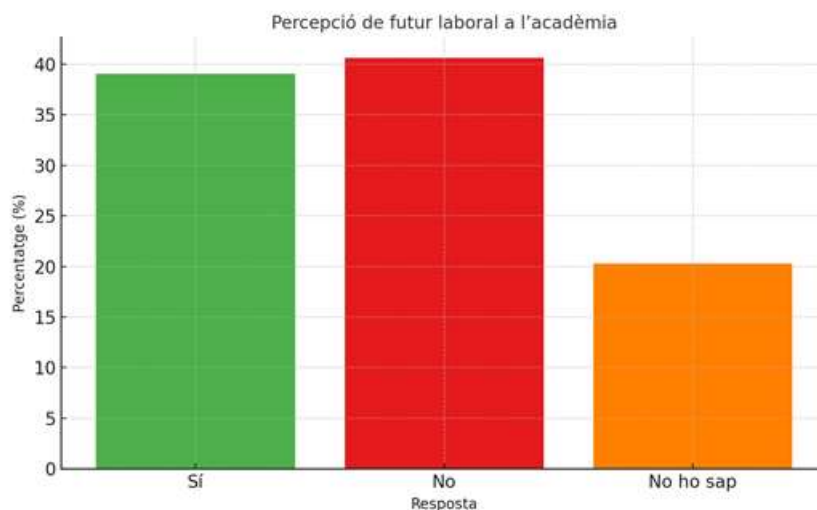

Figura 11

Percepció de futur laboral en l'acadèmia.

Un 58,57% dels enquestats han sentit que el seu treball no s'havia valorat suficientment, mentre que un 28,57% ha contestat que sí i un 12,70% que a vegades (Figura 11). Dels primers, un 11,76% ha respost que sempre i un 47,06% que sovint (Figura 12).

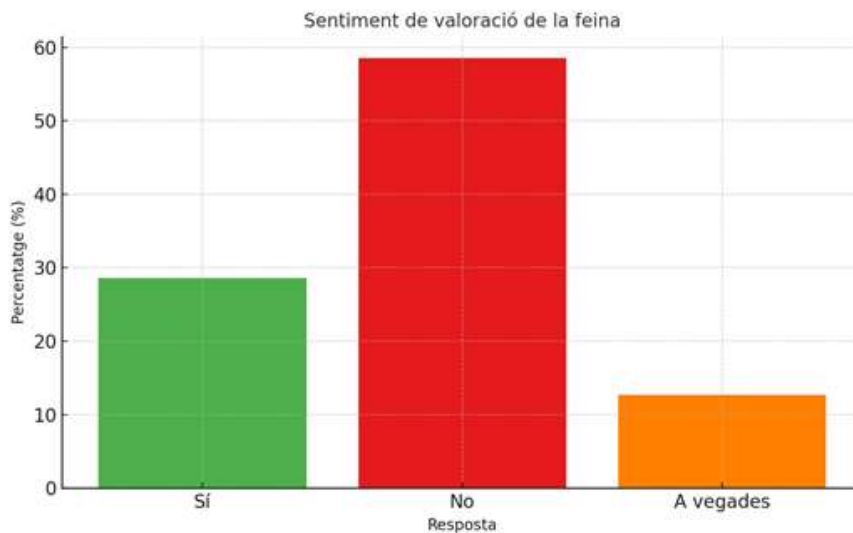

Figura 11

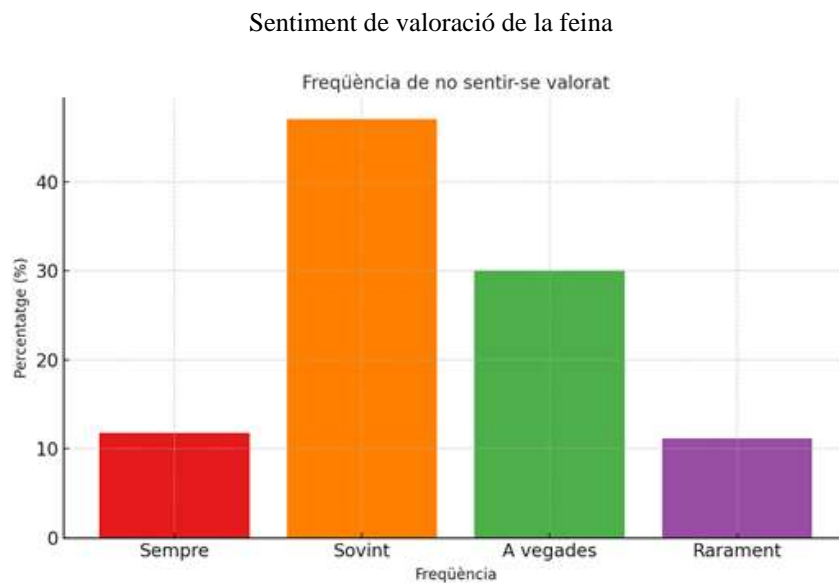

Figura 12

En cas d'haver respost que no s'ha valorat la feina, amb quina freqüència.

Respecte al problema de l'assetjament en el món universitari, un 6,2% contesta haver-lo patit (Figura 13), però amb casos tant significatius com aquests: "Debido a la situación de acoso laboral y continua denostación de mi persona y de mi trabajo, estuve de baja dos veces por depresión y ansiedad" o s'assenyalen la "pressió per els deadlines, missatges

fora dels horaris laborals, crítiques agressives fora de reunions formals”. D’altres respostes consideren que no han patit assetjament, “però sí faltes de respecte i menyspreus reiterats”. Una persona contesta que “la meva motivació ha desaparegut gràcies als comentaris i al tracte de la directora. De fet, hauré de renunciar al contracte” i una altra diu que quan parla amb el seu director “directament m’ha insinuat que soc inútil”.

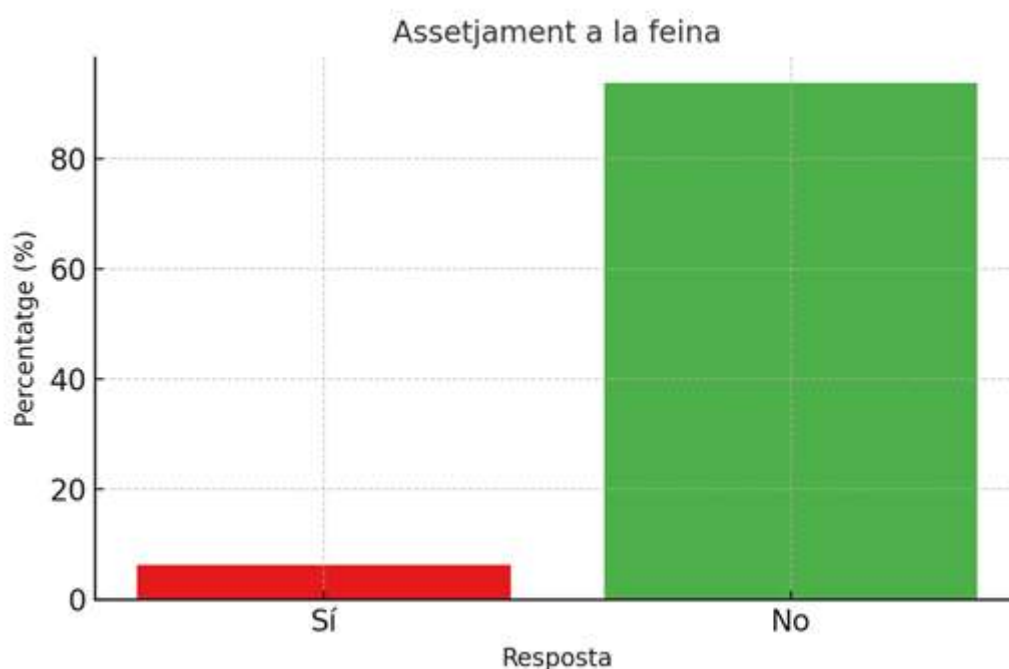

Figura 13

Assetjament a la feina

Un 66,7% dels enquestats reconeixen autoexplotar-se, ja sigui treballant en cap de setmana o vacances o allargant la seva jornada laboral: “molta freqüència, tant cap de setmana com vacances”. Altres testimonis diuen “alargo la jornada varias veces entre semana, trabajo a veces el fin de semana pero tengo las vacaciones correspondientes” o “depende del período, pero han habido varias semanas seguidas de lunes a domingo”. Els doctorands enquestat alerten de que treballen en caps de setmana o inclús uns quants en vacances.

El 24,2% treballen de més, però moderadament, segons declaren, mentre que tan sols sis qualifiquen aquestes pràctiques com a infreqüents, a les quals s’han de sumar un 3% de respostes de persones que no tenen contracte i, per tant, tota la seva recerca queda fora de l’horari laboral.

És a dir, les dades mostren (Figura 14) com hi ha una normalització del sobre-esforç: molts doctorands treballen més del temps que estipula la seva jornada, degut a la pressió laboral, l'autoexigència i també la motivació en el món de la recerca. Aquestes dades, però, posen de relleu la necessitat de regular i controlar la tasca de treball, el dret al descans i la cultura de l'esforç i organitzativa dels doctorands: algunes respostes apunten a que el treball extra és degut a que els hi agrada o no tenen res millor a fer.

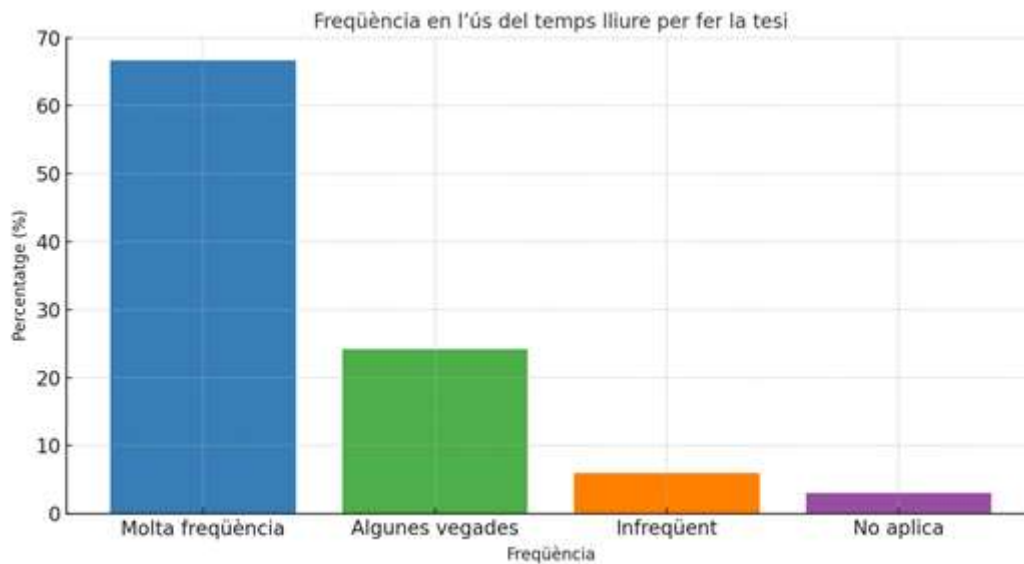

Figura 14

Temps lliure dedicat a la feina pel doctorand

Condicions de vida

En relació al que es cobra i el preu de la vida, un 63,2% de les persones enquestades mostra afirma la quantitat salarial que percep és molt baixa i insuficient, mentre que un 19,5% situen aquesta incapacitat com a moderada i puntual, i un 13,8% no ho senten així (Figura 15). És a dir, més d'un 60% dels doctorands i doctorandes declaren que el seu salari no els hi permet sobreviure dignament, patint una precarietat aguda: “Cada cop que he de pagar lloguer, gas, gasolina, menjar, etc.” respon un doctorand en una enquesta quan se li pregunta amb quanta freqüència sent que el que cobra no és suficient per viure. La resposta en moltes ocasions s'inicia per la paraula “sempre”. Això implica que aquesta sensació fa acte de presència “todos los días, y mi ansiedad lo confirma. Me da para pagar el alquiler, mantener el coche y comer. Hay meses que puedo ahorrar una cantidad ridícula”. A aquesta pregunta sobre la freqüència en la que es té la sensació d'estar mal pagat, un company sentència amb un “eveytime”.

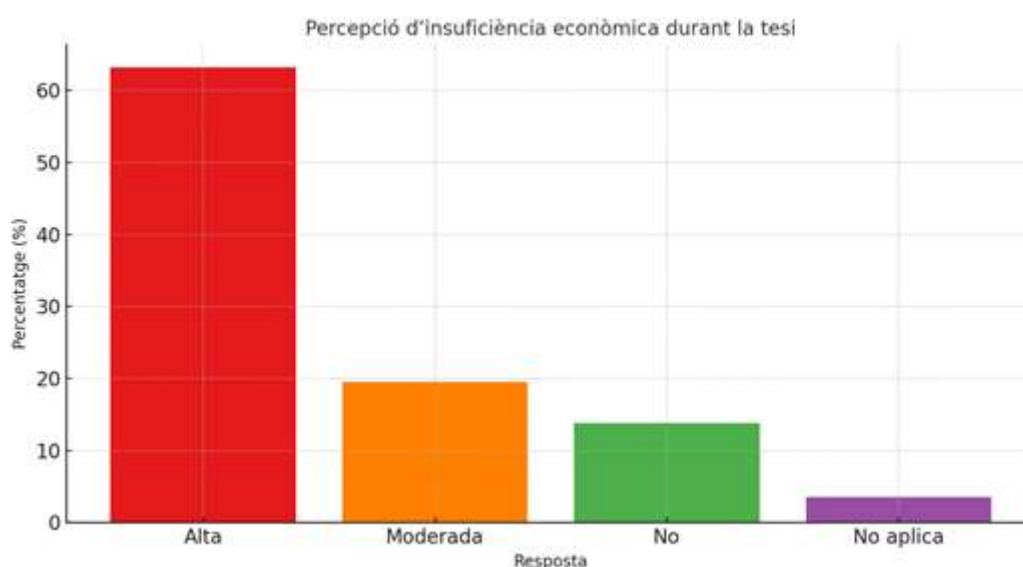

Figura 15

Insuficiència econòmica dels salaris

De les persones emancipades, un 12% destina més del 50% del seu sou a pagar el lloguer, un 29% hi dedica d'un 35% a un 50% del seu sou; un 35% de persones enquestades aboquen entre un 25% i un 35% del seu sou, mentre que un 12% hi dedica menys d'un 25% del seu salari. El 18% restant o no viu emancipat o te un pis en propietat o d'altres (Figura 16).

Tot i que una proporció significativa té un lloguer dins els marges considerats acceptables (entre un 25-35% del sou), un alt percentatge, un 41%, destina més del 35% del salari al lloguer, la qual cosa suposa que molts doctorands o no puguin emancipar-se o depenguin de compartir pis per sobreviure.

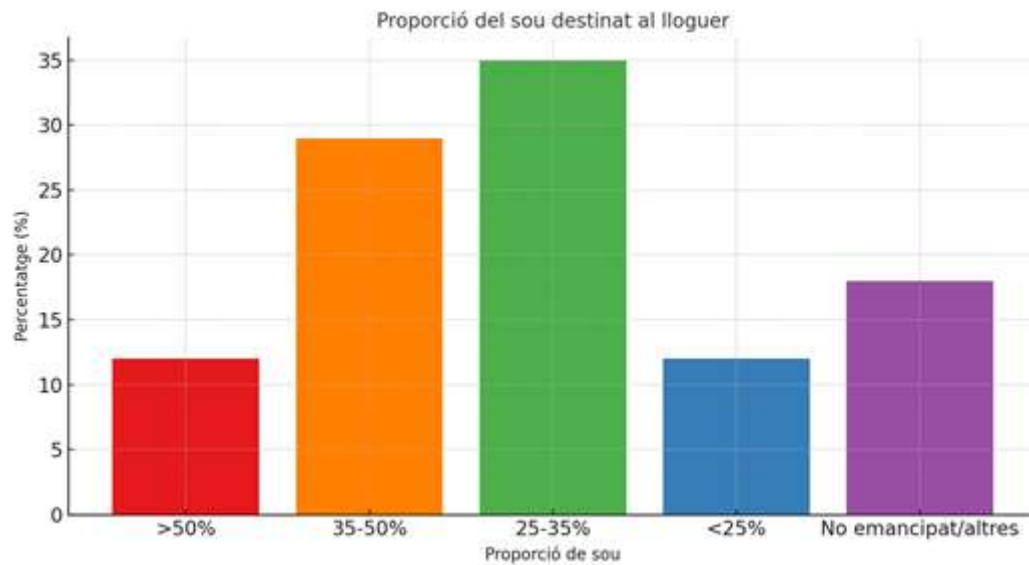

Figura 16

Proporció del sou destinat al lloguer

En relació amb això, 39 respostes, el que equival a un 61,9% dels enquestats, declaren que no podrien permetre's viure sols o soles, mentre que sí que ho podrien fer un 34,9% dels enquestats (22 respostes). 3 persones, un 4,8%, ha respost que no ho sap (Figura 17). Aquestes dades revelen que l'autonomia econòmica és limitada entre els doctorands.

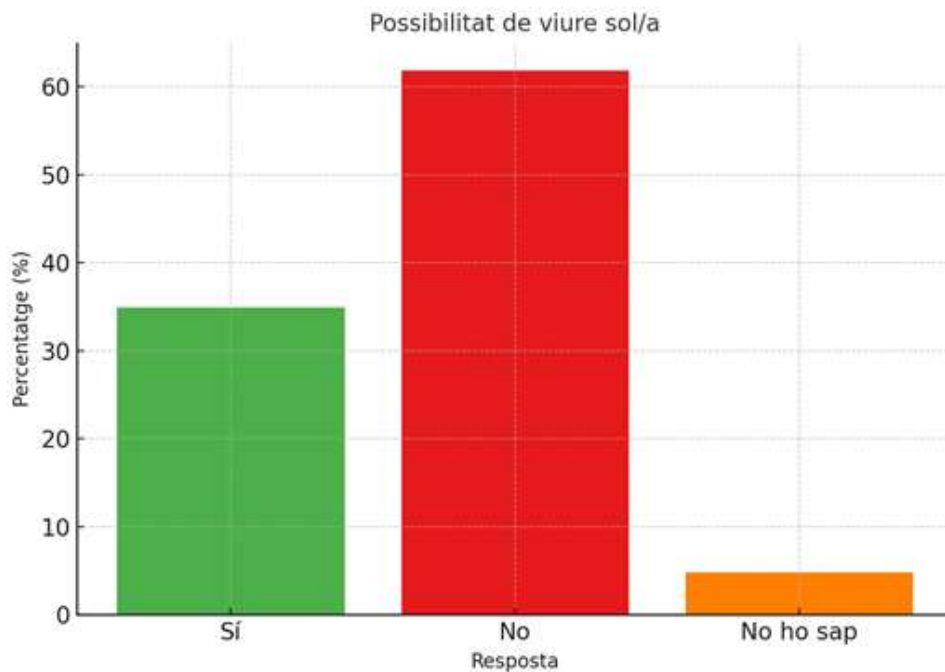

Figura 17

Els doctorands es poden permetre viure sols?

Si ho acotem en els doctorands que reben menys salari, com els contractes FI i UdL, augmenta el percentatge de persones que dediquen més part dels seus ingressos al lloguer amb un 45,5% de persones que destinen entre un 30% i un 50 del seu sou a aquesta despesa bàsica, un 9,1% supera el 50%. En un 21,2% dels casos el lloguer no supera el 30% de dels seus ingressos. La resta o no ha respost o no viu emancipat (Figura 17).

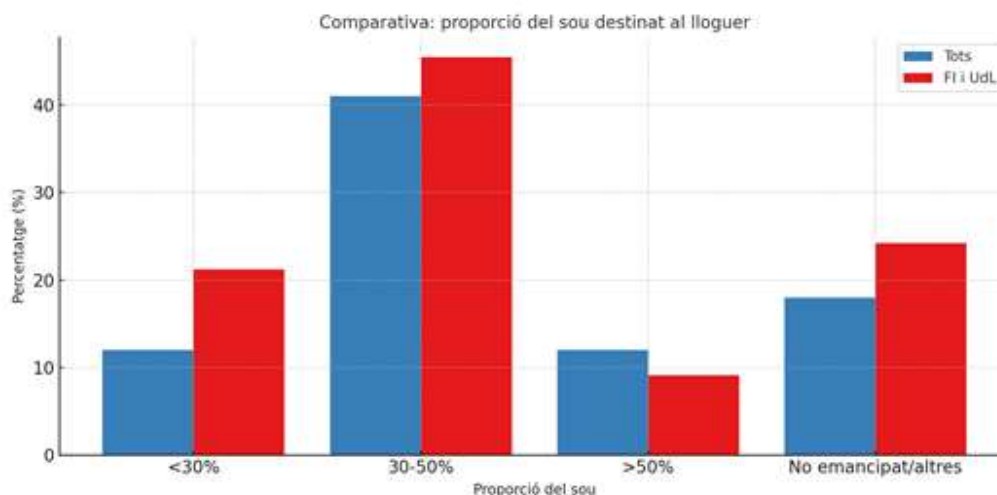

Figura 17

Comparativa de la proporció de sou destinat al lloguer entre tots els doctorands i els que menys cobren (FI i UdL)

La majoria de doctorands, per això, declaren que no es poden permetre viure sols (un 60%), en comparació als que diuen que sí, un 33,8%. Si ho acotem als que menys cobren (per exemple, un altre cop els dels contractes FI i UdL) el tant per cent que assegura que no es poden permetre viure sols és un 69,7% i els que sí que poden es redueix a un 21,2% (Figura 18).

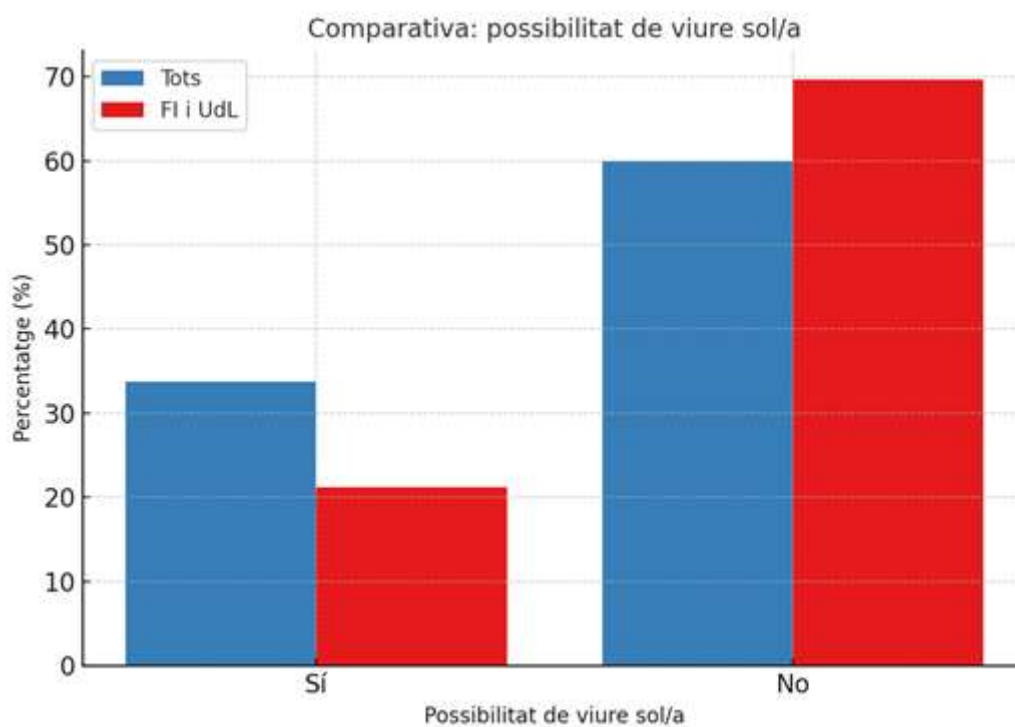

Figura 18

Comparativa de si es poden permetre viure sols entre tots els doctorands i aquells que cobren menys (FI i UdL).

En relació a la capacitat d'estalviar, un 38,5% dels enquestats admeten que no poden estalviar amb el que cobren i un 35,4% ho poden fer, però amb dificultats: “No. A veces dejas de consumir otras cosas, pero eso no es ahorro” o “hay meses que si no se rompe nada del coche o tengo que adelantar para congresos o para la estancia, sí. Un 15% más o menos”, diu un altre testimoni.

La salut mental és una qüestió que està molt present en el debat públic, sobretot des de la pandèmia, i que s'ha relacionat molt amb el treball acadèmic i el doctorat més concretament. Així, fa uns mesos, un estudi suec revelava la relació entre cursar un doctorat i patir problemes de salut mental i l'augment del consum de fàrmacs¹.

¹ https://naciodigital.cat/societat/cursar-doctorat-es-mes-perjudicial-salut-mental-mort-familiar_2038409_102.html

La Universitat de Lleida no és una excepció i un 53,8% dels enquestats declaren tenir problemes de salut mental, mentre que un 33,8% ha respost que no els té (Figura 19). “Sí, diria ansietat i estrès periòdicament”, diu un testimoni. L’estrès i l’ansietat es repeteixen sovint: “estrès, sobretot per notar que falta temps per poder aconseguir publicar articles”; “estrès i ansietat. Sobretot per la entrega de informes que moltes vegades es en dates molt ajustades” o “en determinats moments estrès i una mica d'ansietat”. És interessant recollir unes respostes més, per casos com aquest: “Al principi estava molt estressada. Vaig tenir problemes amb una companya de la feina i va ser molt difícil també acostumar-se a Lleida com ciutat i trobar una xarxa de amics durant i després de la pandèmia”, o inclús hi ha algun cas que arriba fins al punt de requerir ajuda psicològica per acabar la tesi: “Sí, tengo un cuadro de ansiedad casi crónico, con somatizaciones fuertes, y estrés ocasional. En las peores épocas con síntomas depresivos que desaparecen si baja la ansiedad principalmente. El psicólogo me cuesta 60 euros al mes, aunque creo que no es negociable no gastármelo si quiero acabar la tesis”. Altres assenyalen que prenen medicació: “Sí. Actualmente tomo medicamentos contra la ansiedad y/o stress. Siempre es por la renovación de mi contrato, todo depende del dinero que consiga el grupo... ellos gestionan y el área de contrato... algún problema pone”. No és l’única menció que apareix en les enquestes a la necessitat de medicació. Una altra persona matisa respecte als problemes de salut mental: “Sí, però ja ho tenia d'abans”.

Un 35,4% ha vist la seva salut mental empitjorar des que cursa el doctorat: “Hi ha dies que no puc més. A vegades em poso a plorar perquè penso que mai acabaré” o “ha empitjorat. El doctorat és un procés llarg i exigent, i amb el temps la pressió acadèmica, la incertesa laboral i la manca de recursos han afectat negativament la meva salut mental. L’estrès i l’ansietat s’han intensificat. A més, la combinació de terminis ajustats, la necessitat de compatibilitzar la recerca amb altres obligacions (com la docència i la justificació de mèrits per renovar la beca) i la manca de garanties de continuïtat fan que sigui difícil gestionar el malestar. Sense el suport emocional de la meva família, amistats i parella no podria seguir endavant”. Un 4,6% assegura que ha millorat (Figura 20). Respecte a la necessitat d’ajuda professional en l’àmbit de salut mental, un 53,8%, la mateixa quantitat d’enquestats que tenen problemes de salut mental, declara que han necessitat ajuda, mentre que un 38,5% diu que no. Un 7,5% no dona una resposta definida (Figura 21). Les persones que han respost que no han recorregut a l’ajuda psicològica pel doctorat fan declaracions tan significatives com “ho vaig considerar però no ho he acabat

fent”, “estoy segura de que en ciertos periodos la habría necesitado, pero tristemente por el tema económico lo he dejado de lado”, “necesitaría pero aún no he buscado” o “he pogut necessitar-la potencialment, però no he acudit a ella”. És a dir, moltes de les persones que diuen que no han anat a un psicòleg o psicòloga reconeixen que podrien haver-ho fet o ho haguessin necessitat. Finalment, un altre dels testimonis apunta a la causa del fenomen: “Me apoyo tratando de mantener una vida plena reforzada con el deporte, la literatura y otros hobbies, la familia y amigos, entre otros. En cualquier caso, pienso que tanto la universidad como el sistema científico del país no ayudan, por lo que todo depende de la resistencia mental de uno mismo”.

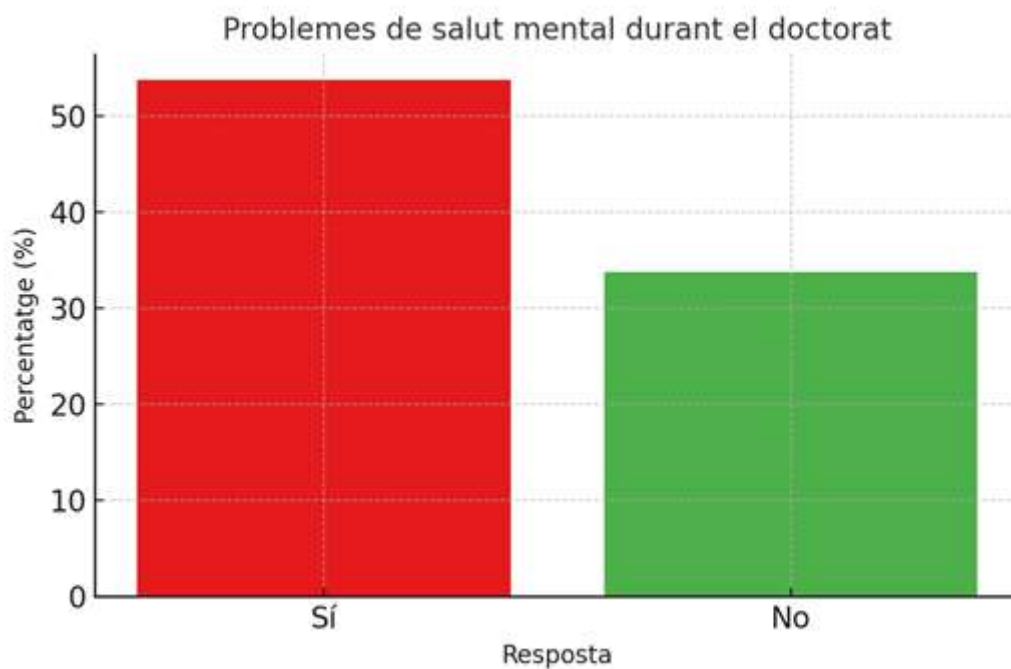

Figura 19

Problemes de salut mental dels doctorands

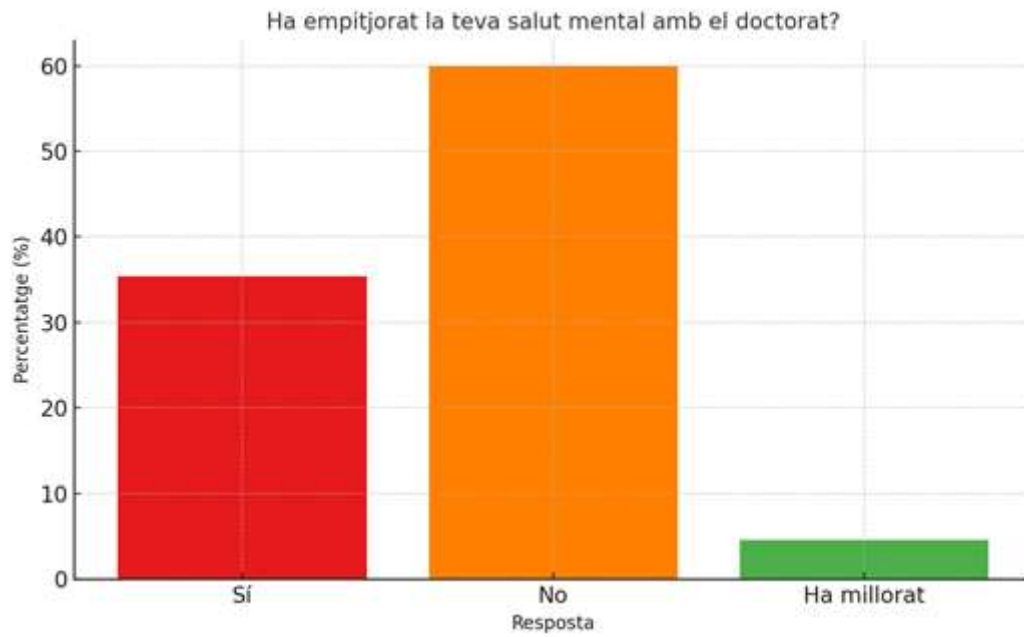

Figura 20

Empitjorament o millorament de la salut mental amb el doctorat

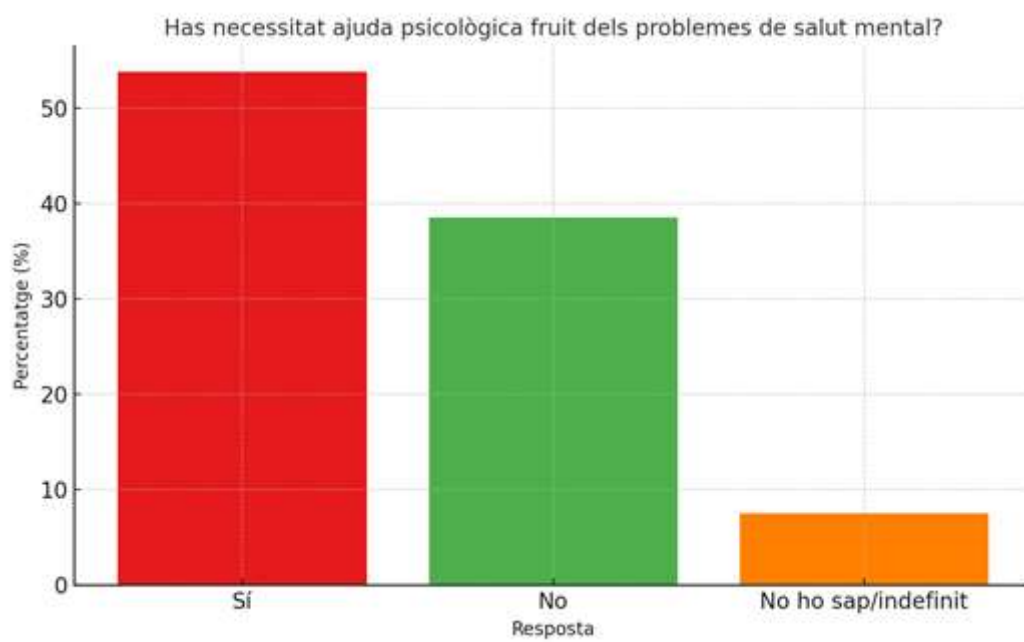

Figura 21

Necessitat d'ajuda psicològica pels problemes de salut mental

Conclusions

L'informe presentat és molt representatiu per la quantitat de respostes rebudes, l'equilibri entre gèneres i la varietat d'edats i facultats o centres als que pertanyen els doctorands. També es recull el tipus de contracte que tenen, principalment UdL o específics de grup de treball o del centre en el que treballen, amb una poca proporció de doctorands pagats pel ministeri.

El gruix dels enquestats considera molt poc temps la durada del contracte si tenen tres anys. Si en tenen quatre, hi ha més conformitat amb la seva duració. Molts doctorands afirmen que han fet taques que no els hi tocava fer i que no han sabut a què o qui recórrer quan necessitaven ajuda, sobretot en els tràmits burocràtics. La majoria aporten material propi per la feina, especialment l'ordinador, però també altres tipus de recursos; i declaren que han fet servir mètodes i tècniques que no havia usat mai. Tot i això, la valoració de l'acompanyament és bona.

Els que veuen futur en l'acadèmia i els que no estan força equilibrats (39,06% i 40,63%, respectivament), però s'ha de tenir en compte que un 20,31% han respost que no ho saben. Això vol dir que un 60,94% dels doctorands o no veuen futur en l'acadèmia o no ho saben. En aquest sentit, la paraula incertesa es repeteix molt a les respostes, la qual cosa dona una imatge de la inestabilitat laboral, economia i anímica que ofereix la universitat avui en dia.

La gran majoria, un 58,73%, considera que el seu treball s'ha valorat suficientment pels seus superiors i companys, però un 28,57% ha contestat que sí que ha tingut aquest sentiment i un 12,10% que a vegades. Dels que han respost afirmativament, els que sempre o sovint han experimentat el menysteniment són el 58,82%. En aquesta mateixa línia, són pocs els que reconeixen haver patit assetjament, però, per una banda, hi ha casos de gravetat i, per l'altra, algunes persones que han respost que no als comentaris d'altres preguntes reflecteixen situacions que podrien ser considerades com assetjament. Aquest ha comportat maltracte verbal, alguna baixa i fins i tot considerar abandonar el doctorat.

Una àmplia majoria de doctorands treballa els caps de setmana i/o vacances o allarga les jornades. Tot i que en alguns casos s'argumenta que es fa per ganes, passió o inclús no tenir res millor a fer; els resultats mostren com la recerca es sosté a partir de l'explotació i l'excessiva feina dels treballadors i treballadores.

Més del 60% de respostes considera que no cobra prou com per tenir un nivell de vida digne. Això es tradueix en la realitat habitacional dels doctorands: la majoria declaren que no es poden permetre viure sols i soles i molts gasten una part important del seu salari en el lloguer. Aquesta realitat s'accentua més si es tenen en compte aquells que cobren menys, com els contractats per la Generalitat i la UdL. Per tant, molts i moltes doctorands es veuen obligats a compartir pis, a viure sense emancipar-se i/o a situacions de risc de pobresa.

Respecte als problemes de salut mental, la majoria dels enquestats, més d'un 50%, declaren que en pateixen i un tant per cent molt significatiu que la seva salut mental ha empitjorat pel doctorat. També un número similar als que tenen problemes de salut mental han acudit a teràpia per aquest i els que no sovint reconeixen que ho podrien haver necessitat en algun moment.

Això indica que a la Universitat hi ha una manca de recursos per fer front a una realitat de la qual n'és coneixedora (els estudis esmentats existeixen i són públics): l'empitjorament de la salut mental al fer un doctorat. Com a empresa és responsable de la salut dels seus treballadors.

El quadre presentat d'explotació, treballar de més i sota pressió, perspectives laborals molt incertes, baixos ingressos i inclús pobresa i estrès, ansietat i depressió és alarmant. Aquests elements esmentats es retroalimenten entre ells i amb els altres problemes i fan que creixin. Des de Doctorandes en Lluita fan una crida la Universitat i les administracions competents a revertir la situació dels doctorands i a repensar el model per a que sigui respectuós amb les condicions laborals i vitals de les persones que treballen en l'àmbit recerca.